

Inter-etnické kontakty a obchodné styky Slovenska počas stredoveku so zahraničím

JÁN HUNKA

V našom príspevku poukazujeme na výskyt viacerých veľmi vzácnych až unikátnych nálezov mincí, žetónov a plômb na zaistenie tovarov, rôznej zahraničnej proveniencie, nájdených počas posledných rokov pri archeologických výskumoch stredovekých slovenských sídliskových aglomerácií a pohrebísk.

Možno sa zdá, že daný problém súvisí s hlavnou tematikou konferencie len okrajovo, lebo nájdený numizmatický a hospodársky materiál nemusí byť vždy schopný jednoznačne dokázať priamu etnicitu pôvodných majiteľov. Domnievame sa však, že tieto závažné historické pramene dost výrazne poukazujú na skutočnosť, aké etniká sa počas stredoveku podieľali na hospodárskom, kultúrnom, sociálnom a politickom vývoji Slovenska. V nejednom prípade potvrdzujú prítomnosť už známych etník na našom území (Nemcov, Čechov, Talianov . . .), veľakrát však naznačili úplne nové smery vzájomných interetnických kultúrno-sociálnych kontaktov.

Vplyv rôznych etník v rámci obchodných vzťahov možno sledovať vo viacerých rovinách. Snáď najznámejšou je priama účasť Židov, Saracénov, Izmaelitov, Chazarov, Talianov a Lombardov pri správe hospodárstva štátu (prenájom a budovanie mincovní, zastávanie funkcií komorských grófov a mincmajstrov, vyberačov daní, ták, zmenárenikov, úžerníkov atď.). Vplyv nemeckého elementu sa prejavil najmä v baníctve, hutníctve a spracovaní drahých kovov, alebo prostredníctvom kolonistov pri budovaní základnej hospodárskej základne štátu — miest a sídlisk. Lombardi a iní talianski obchodníci zase prinášali základy bankovníctva a zmenárnictva.

Žiaľ, otázke vplyvu týchto etník na formovanie uhorského hospodárstva sa dosiaľ nevenovalo toľko pozornosti, akú by si daný námet vyžadoval. Viacero autorov síce spomína účinkovanie ázijských a euroázijských etník (Židia, Chazari . . .) pri vytváraní ekonomiky uhorského štátu, väčšinou je však vplyv jednotlivých etnických skupín či národností prezentovaný len príliš všeobecne. Snáď je to zapríčinené nedostatkom východiskových informácií (málopočetné písomné pramene), skôr však zložitou danou témy a absenciou základného výskumu.

Jedným z možných prístupov k téme môže byť aj dôkladný rozbor nálezov mincí a prameňov hospodárskeho charakteru. Už viacero starších bádateľov zaujal fakt, že v niektorých oblastiach Uhorska sa v určitých časových horizontoch objavujú neobvyklé, ba až veľmi vzácne nálezy peňažného charakteru, zahraničnej proveniencie (Hóman 1917—1918; Horedt 1960; Huszár 1965 a 1968; Koch 1962; Kraszková 1962). Bolo otázne, ako tieto nálezy historicky interpretovať. Sú to všetko len zvyšky niekdajších obchodných kontaktov Uhorska (teda aj Slovenska) so zahraničím, ako nám ich podávajú viaceré sumarizujúce odborné práce? (Hásková 1989; Kováts 1922; Probszt 1963). Alebo sa nám tu prezentujú aj iné, nie vždy známe spoločenské a kultúrne styky.

Predpokladáme, že najširšie kontakty prebiehali prostredníctvom európskych cirkevných komunít (k otázke prenosu mnohých poznatkov prostredníctvom cirkevných rádov (pozri o. i. Slivka 1990, 83—110) a kráľovských dvorov, či v prostredí vysokej šľachty (rytierske rády, križiaci, príbuzenské vzťahy). Ich odraz vidíme nielen v hospodárstve uhorského štátu, ale aj v ostatných sférach vtedajšej spoločnosti

(správa štátu, poľnohospodárstvo, remeslá, umenie, architektúra . . .). Ostatné kontakty bude nutné vysledovať štúdiom zachovaného pramenného a historicko-archeologického materiálu.

V rámci nálezov mincí ústredným, dosiaľ nie úplne vyriešeným problémom je otázka obehu rakúskych a juhonemeckých mincí na Slovensku počas 12.—15. storočia. Jedná sa o viedenské fenigy rakúskych panovníkov, friesachské fenigy korutánskych svetských a cirkevných vydavateľov a salzburské a bavorské fenigy vládarov 13.—15. storočia (Hóman 1917—1918; Huszár 1968 a 1972; Koch 1983).

Počiatky výskytu viedenských a friesachských fenigových mincí sú tradične spájané s nepriaznivou peňažnou politikou posledných Árpádovcov (najmä Ondreja II., Ladislava IV., Štefana V. a Ondreja III.). Nekvalitné platidlá spomenutých vládcov nemohli dlho odolávať hospodárskemu náporu kvalitnejších rakúskych peňazí. Nestabilná kráľovská moc o. i. napomáhala aj k falšovaniu vtedajších obehových mincí. Viaceré nálezy dokazujú, že príliv viedenských a friesachských fenigov bol mimoriadne vysoký. Napr. na Slovensku sa ich v 10 známych depotoch s friesachskými a v 20 nálezoch s viedenskými fenigmí zachovalo skoro 15 000 (Hlinka 1989, 158—159, 161; Hunka 1990, 145—147; Koch 1962; Kraskovská 1962, 1989, 165—171). Nepomohlo ani ich napodobovanie v kráľovských mincovniach (malo sa tak diať aj v Bratislave), lebo napodobeniny mali len čiastočnú akosť originálov a neboli obyvateľstvom príliš vyhľadávané. Doba obehu friesachských fenigov je dávaná do rokov 1180—1240. Viedenské fenigy obiehali v rozmedzí rokov 1230—1340, potom sa ich používanie v súvislosti s mincovnými reformami Karola Róberta na čas obmedzilo. Opätovne sa objavujú až spolu so salzburgskými a bavorskými fenigmí v 20.—60. rokoch 15. storočia.

Je zaujímavé, že tieto peniaze sú obvyklé len na západnom Slovensku a severozápadnom Maďarsku. Ostatné časti bývalého Uhorska takéto nálezy skoro nepoznajú. Je evidentné, že prienik rakúskych mincí do uhorského hospodárstva bol spôsobený viacerými faktormi. V prvom rade to bola krízová situácia v razbe domácich mincí, ale vyskytli sa aj iné vonkajšie politické dôvody. Napr. priestor obehu tzv. friesachských fenigov je viac-menej skoro totožný s priestorom pohybu a pobytu križiackych vojsk; resp. časť takýchto nálezov je spájaná s obdobím obrany štátu proti tatárskej invázii. Aj u viedenských fenigov zohralo svoju úlohu viacero faktorov. Okrem zlej situácie v peňažnom hospodárstve Uhorska to boli najmä tesné politicko-kultúrno-ekonomické styky Rakúska a západnej časti Slovenska, či Zadunajska (územie bývalej bratislavskej mincovnej komory). Na Slovensku tak vynikajú nálezy z Bratislavy, Trnavy či Záhoria. V prípade Bratislavy bol obeh týchto mincí ešte umocnený vďaka skutočnosti, že mesto a jeho okolie bolo počas r. 1301—1332 spravované ako provincia rakúskeho vojvodstva (venné mesto vdovy Ondreja III. Agneši).

Dosiaľ nie plne riešený je aj problém nálezov rakúskych, bavorských a českých mincí z 20.—60. rokov 15. storočia. Na Slovensku sa dosiaľ zaznamenali v 7 hromadných (o. i. Gbely, Senica, najnovšie Branč a Sološnica) (Demeter—Hunka 1993; Hlinka—Kraskovská—Novák 1968, č. 131, 133, 145; Polakovič 1992; výskum Branč — 1991—1992, vedúci M. Ruttkay, materiál nebol zatiaľ publikovaný) a 4 jednotlivých nálezoch (Devín, Bratislava, Hronský Beňadik, Krnáč) — spolu je to skoro 3 500 mincí (Hlinka—Kolníková—Kraskovská—Novák 1978, č. 170, 176; Hlinka—Kraskovská—Novák 1968, č. 96, 103, 141). Je známe, že mince Bavorska a Rakúska aj napriek svojej nízkej kvalite sa postupne rozšírili po celej strednej Európe. V rakúskych a českých nálezoch tvoria dokonca určitý nálezový horizont; nás zaráža ich sporadickosť v našich domácich nálezoch. Domnievame sa, že na Slovensko sa dostali buď priamym obchodným stykom (cez Čechy a Moravu, resp. cez Rakúsko), či ako vojnová korisť (z Rakúska do Čiech — takto napr. Jiří Poděbradský priviezol r. 1458 viacero vozov fenigov do Čiech a odtiaľ pri korvínovských vojnách do Uhorska).

Nemožno vylúčiť, že veľký podiel na rozšírení týchto nehodnotných peňazí mali husiti, alebo skôr ich nástupcovia bratříci, lebo časť mincí sa zaznamenala pri výskume bratrického tábora a iných vojenských pevností.

Okrem týchto všeobecne rozšírených mincí sa však na Slovensku vyskytlo aj viacero unikátnych nálezov. 1. Pri výskume bratislavského hradu (vedúca T. Štefanovičová) sa okrem iných mincí zaznamenal denár grófa Otta († 1119), z nizozemského grófstva Zütphen. V strednej Európe je len niekoľko nálezov mincí podobného typu (najmä Nemecko). Jej stratigrafia — našla sa vo vrstve nad skalným podložíom v priestore kapitulnej stavby — by poukazovala na dosiaľ neznáme nizozemsko-uhorské kontakty asi prostredníctvom cirkevných rádov, či vyššej šľachty (Štefanovičová 1975, 129, č. 13, obr. 54). 2. Výskum na hrade Veľký Šariš (M. Slivka) priniesol v roku 1977 nález 9 mincí. Okrem bežnejších razieb sa vyskytol aj denár lotrinského vojvodu Ferryho III. (1251–1303). Daná razba je v prostredí celej strednej Európy veľmi vzácna. Predpokladáme, že k prenosu mince na naše územie došlo v čase posledných križových výprav cez rádových bojovníkov, alebo pravdepodobnejšie v rámci osobných kontaktov niektorého príslušníka uhorskej a cudzej vyššej šľachty (numizmatická zbierka Archeologického ústavu SAV v Nitre č. 3620 — ďalej len num. zbierka a číslo). 3. Výskum stredovekého pohrebiska v Moravanoch nad Váhom-Ducové (A. Ruttkay) poskytol asi 250 uhorských, rakúskych, bavorských a českých mincí. O. i. tu boli aj tri denáre s motívom sediaceho panovníka na averze a hlavy biskupa s ozdobnými ornamentami na reverze. Peniaze sú predbežne určené ako denáre niektorého z juhonemeckých biskupských a kráľovských miest (Regensburg, Würzburg) s datovaním medzi roky 1230–1270. Presná paralela však nebola aj napriek dlhoročnému odbornému výskumu v základnej aj špecializovanej numizmatickej literatúre dosiaľ nájdená. Domnievame sa, že pôvodnými majiteľmi mincí boli asi križiaci prechádzajúci naším územím, resp. niektorý z obchodníkov v rámci medzinárodného obchodu. Tí ich neskôr vymenili v kráľovskej zmenárni a tak sa dostali aj medzi širšie vrstvy obyvateľstva (num. zbierka č. 2727, 2753, 3468).

Ďalším veľmi závažným študijným materiálom sú olovené plomby používané pri zaistovaní prevážaných tovarov, najmä balov látky, či ako dôkaz kvality jednotlivých výrobkov. V západnej Európe su najstaršie exempláre z prelomu 13. a 14. storočia. Naše nálezy sú mladšie — sú asi z konca 14., ale obzvlášť 15. storočia. Žiaľ, väčšinu z nájdených exemplárov je možné datovať len ikonografickým porovnaním, lebo zatiaľ sa u nás nenašiel exemplár s vyrazeným letopočtom. K najzaujímavejším plombám patria kusy z Čachtického hradu (so znakom mesta Opole), Partizánskeho-Simonovian (znak benátskeho leva) a Serede-Šintavy (znak Kolína). Predpokladáme, že mnohé z nájdených plômb sú dosiaľ nepoznané, lebo použitý materiál — olovo — nie vždy umožnil ich dobré zachovanie a navyše čiastočne pripomínajú ozdobné gombíky, či guľky. Preto je iba malá časť z plômb publikovaná (len asi 5–6 ks), zvyšok — asi 15 ks je neznámy (Hunka 1992b, 180–181; Polla-Vallašek 1991, 174, obr. 154). Väčšina z plômb sa našla na hradoch (Čachtice, Serede-Šintava, Liptov, Sitno), či mestských centrách (Bratislava), resp. pri významných brodoch (Nové Zámky-Nyárhíd), čo len podmieňuje ich spojitosť s obchodnými trasami počas stredoveku.

Veľmi svojráznym peňažno-historickým materiálom sú počítacie žetóny (v literatúre uvádzané aj ako hracie žetóny, známky, počtové fenigy . . .). Svojím prevedením sú veľmi blízke so súdobými peniazmi, ale sú to viac-menej predmety pôvodne napomáhajúce pri spočítavaní veľkých množstiev tovarov. Každý žetón položený na určitej línii na počítacom stole nahrádzal jedno z čísiel desatinnej sústavy (od 1 po milión) (najsúhrnnejšie informácie pozri Barnard 1916). Najstaršie európske žetóny boli vydávané vo Francii a Anglicku; v 12.–13. storočí sa prostredníctvom Lombardov a iných talianskych obchodníkov preniesli do strednej Európy. Na Slovensku

sú najstaršie exempláre z konca 14. storočia. Väčšina zo žetónov v slovenských nálezoch je z 15. až 18. storočia.

K veľmi zaujímavým patrí napr. žetón z banskoštiavnického Glanzenergu (J. Labuda). Obraz sv. Juraja na averze a nahého muža s levom na reverze ho zaraďuje k typu Androklés. Je typickým lombardským výrobkom z parížskej alebo benátskej oblasti s predbežným datovaním do prvej polovice 15. storočia (Labuda—Hunka 1990, 268—273). Iný významný žetón sa našiel pri výskume hradiska na Vyšehrade (M. Remiášová). Spolu s ostatným numizmatickým materiálom (mince Mateja Korvína spred r. 1468) je datovaný do 60. rokov 15. storočia. Zobrazenie averzu — štvrtý štít so znakom psej hlavy a troch krúžkov a reverzu — tzv. francúzsky ľaliový kríž určujú žetón ako typ Burgrave, ktorý bol vydávaný za rímsko-nemeckých cisárov Fridricha III. a Maximiliána I. v nemeckej oblasti (Mitchiner 1988, 335). Žetón z Vyšehradu však o. i. aj naznačuje, že po určitej dobe asi časť zo žetónov stratila svoju pôvodnú počítaciu funkciu a slúžili ďalej ako náhrážka miestneho obeživa (podobný prípad poznáme z poľských nálezov). Tretí žetón je z Kremnice. Našiel sa pri výskume mestských hradieb (K. Elschek). Má výrazne slávnostný charakter, lebo na reverze nesie mená troch kráľov z východu — Gašpara, Melchiora a Baltazára (sviatok je 6. januára). Averz razby s motívom dvojchvostého leva naznačuje, že provenienciu razby treba klásť do Čiech (Kutná Hora?). Chronologicky ho možno datovať do prvých rokov vlády Vladislava II. Jagelonského (Hunka 1992a, 178—179). Snáď najpozoruhodnejším žetónom je však exemplár objavený pri výskume stredovekej osady v Nemešanoch-Zalužanoch (B. Polla). Jeho netypické obrazy — hlava Saracéna, okrúžená ružicami a vetvičkou na averze a francúzsky ľaliový kríž so skomoleným opisom AVE MARIA na reverze ho zaraďuje k tzv. Saracénskym žetónom (Mitchiner 1988, 157—158, č. 368—375; Polla 1962, 95—97). Podobné razby boli vydávané napr. pre kráľovnú Margueritu de Provence, manželku Ludovíta IX. († 1275).

Najpočetnejšou skupinou žetónov sú však norimberské rechnpfennigy z 15. až 19. storočia (Mitchiner 1988, 307—593). Ich rozšírenie asi spočítku súviselo s pôsobením fúgerovsko-thurzovského mediarskeho spoločenstva, resp. s nemeckým baníckym a obchodníckym elementom. Neskôr už boli natoľko zaužívané, že sa dovažovali aj po zániku tohto spoločenstva. Žiaľ, najstaršie exempláre sú ťažko datovateľné (žetóny mali dlhodobe razené tie isté obrazy či podobné mená vydavateľov). Predbežne sú určené ako pamiatky z prelomu 15. a 16. storočia. Je viac-menej isté, že väčšina z nájdených žetónov slúžila pôvodne v skladoch a iných priestoroch, kde boli využívané pri sčítavaní tovarov, ale ich výskyt na pohrebiskách (Pezinok, Nitra—Dražovce) (Dražovce — num. zbierka č. 7260, Mitchiner 1988, 365—375; Pezinok — materiál nepublikovaný) môže poukazovať aj na inú — peňažnú či kultovú úlohu.

Vzhľadom na fakt, že doteraz sa sledovanou problematikou zaoberalo len veľmi málo odborníkov a niektoré špeciálne témy, ako sú nálezy plômb a žetónov, boli doteraz sledované len minimálne, veríme, že nové výskumy prinesú mnoho početnejší a presvedčivejší materiál. Tento nám v previazanosti s doteraz známymi poznatkami určite bližšie osvetlí aj dosiaľ nejasné či ešte nepredpokladané kontakty Slovenska so zahraničím, či už prostredníctvom obchodu, kultúry, politiky atď., alebo aj prostredníctvom etník dlhodobo na Slovensku žijúcich.

Literatúra

- BARNARD, F. P., 1916: The casting - counter and the counting - board (A Chapter in the History of numismatics and early arithmetic). Oxford.
- DEMETER, L. — HUNKA, J., 1993: Dva hromadné nálezy rakúskych a bavorských mincí z 15. storočia z územia Slovenska. I. In: Zborník SNM - História 1993, v tlači.

- HÁSKOVÁ, J., 1989: K obchodným stykům Čech s Uhrami v období raného feudalismu (Nálezy uherských mincí v Čechách). In: Slovenská numizmatika 10. Bratislava, str. 213–219.
- HLINKA, J., 1989: Nálezy mincí na Slovensku z 11. až začiatku 14. storočia a ich historicko-numizmatická analýza. In: Slovenská numizmatika 10. Bratislava, str. 153–163.
- HÓMAN, B., 1917–1918: Friesacher, Wiener und böhmische Münzen in Ungarn zwischen den Jahren 1200 bis 1338. In: Numismatische Zeitschrift 50, str. 189–216; 51, str. 1–37.
- HOREDŤ, K.: Un tezaur de monede medievale germane din secolele XI–XIV, găsit la Slimnic (r. Sibiu). Studii și cercetări de numismatica 3. București, str. 255–261. 1960.
- HUNKA, J., 1990: Nálezy mincí grošovej meny zo stredovekých sídliskových aglomerácií na Slovensku. In: Slovenská numizmatika 11, Bratislava, str. 143–155.
- HUNKA, J., 1992a: Stredoveký žetón z Kremnice. In: Slovenská numizmatika 12, Bratislava, str. 178–179.
- HUNKA, J., 1992b: Tri stredoveké plomby. In: Slovenská numizmatika 12, Bratislava, str. 180 až 181.
- HUSZÁR, L., 1965: Der Umlauf der Kölner Denare im mittelalterlichen Ungarn. Dona Numismatica. Walter Hävernick zum 23. Januar 1965 dargebracht. Hamburg, str. 183–192.
- HUSZÁR, L., 1968: Der Umlauf bayerischen Münzen in Ungarn im Mittelalter. In: Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte. München 18, str. 145–161.
- HUSZÁR, L., 1972: Bajor pénzek forgalma a középkori Magyarországon. In: Soproni Szemle 25. Sopron, str. 145–159.
- HLINKA, J. – KOLNÍKOVÁ, E. – KRASKOVSKÁ, E. – NOVÁK, J., 1978: Nálezy mincí na Slovensku III. Bratislava.
- HLINKA, J. – KRASKOVSKÁ, E. – NOVÁK, J., 1968: Nálezy stredovekých a novovekých mincí na Slovensku. Nálezy mincí na Slovensku II. Bratislava.
- KOCH, B., 1962: Vídeňské feniky na západním Slovensku. In: Moravské numismatické zprávy 9. Brno, str. 29–31.
- KOCH, B., 1983: Der Wiener Pfening. In: Numismatische Zeitschrift 97. Wien.
- KOVÁTS, F.: A magyar arany világtörténeti jelentősége és kereskedelmi összeköttetések a nyugattal a középkorban. In: Történelmi Szemle 11. Budapest 1922, str. 104–143.
- KRASKOVSKÁ, E., 1962: Nálezy viedenských fenigov na Slovensku. In: Numismatický sborník 7. Praha, str. 143–147.
- KRASKOVSKÁ, E., 1989: Nálezy cudzích mincí z 11.–začiatku 14. storočia na Slovensku. In: Slovenská numizmatika 10. Bratislava, str. 165–171.
- LABUDA, J. – HUNKA, J., 1990: Nález „žetónov“ v Banskej Štiavnici. In: Slovenská numizmatika 11, str. 268–273. Bratislava.
- MITCHINER, M., 1988: Jetons, medalets et tokens. The medieval Period and Nuremberg. I. London.
- POLAKOVIČ, J., 1992: Hromadný nález mincí zo Sološnice. In: Pamiatky a múzeá 4. Bratislava, str. 42.
- POLLA, B., 1962: Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany). Bratislava.
- POLLA, B. – VALLAŠEK, A., 1991: Archeologická topografia Bratislavy. Bratislava.
- PROBSZT, G., 1963: Die Rolle des ungarischen Goldgulden in der österreichischen Wirtschaft des Mittelalters. In: Südost-Forschungen 22, str. 234–258.
- SLIVKA, M., 1990: Stredoveká cestná sieť na východnom Slovensku a jej determinanty. In: Slovenská numizmatika 11. Bratislava, str. 83–110.
- ŠTEFANOVIČOVÁ, T., 1975: Bratislavský hrad v 9.–12. storočí. Bratislava.

Zusammenfassung

Interethnische- und Handelskontakte der Slowakei mit dem Ausland im Mittelalter

Dieser Beitrag bringt ein Überblick über die Münzfunde und Plomben, die zur Sicherung der Ware (besonders der Tüchereinpackung) gedient haben. Es handelt sich um Funde, die bei den Grabungen wie auf den Siedlungen so auch auf den Gräberfeldern gewonnen worden sind. Diese Funde helfen bei der Erörterung der Frage, welche Ethniken im Mittelalter auf die wirtschaftliche, soziale, kulturelle und politische Entwicklung in der Slowakei gewirkt haben. Zu den bisher bekannten Ethniken (Deutschen, Tschechen, Italiener, Juden) zeigen die archäologischen Funde auch auf weitere bisher unbekanntere interethnische Beziehungen. Der Einfluß der Juden, Sarazenen, Ismailiten, Chasaren war besonders in der Staatsverwaltung der Wirtschaft spürbar (z. B. Münzämter, Kammergrafen, Münzmeister, verschiedene Beamten usw.). Die Deutschen haben besonders beim Bergmanwesen, und bei der Bearbeitung der Edelmetalle gewirkt. Die interethnische Kontakte haben die Königshöfe und kirchliche Organisationen unterstützt.

Der Verfasser verfolgt weiter die Verbreitung der österreichischen und deutschen Münzen im 12.—15. Jhd. auf einer Seite und die Erscheinung der Jetonen und Plomben auf der anderen Seite.

Als Unikatfunde kann man niederländischen Denar Ottos (1119) aus der Burg in Bratislava (Pfeßburg), Ferry III. (1251—1303) Denar aus Lothringen, der in Vel. Šariš gefunden wurde, süddeutsche Denaren aus den Jahren 1230—1270, die aus dem Gräberfeld in Ducovo stammen, bezeichnen. Besondere Aufmerksamkeit verdienen die Plomben aus Partizánské-Šimonovany mit einem venezianischen Wappen, aus der Burg Čachtice mit Wappen der Stadt Opole und aus der Stadt Sered-Šintava mit Wappen der Stadt Köln. Diese Plomben sind vorläufig in das Ende des 14. und in die erste Hälfte des 15. Jhdts. datiert. Die Jettonen stammen aus der Stadt Banská Štiavnica, (Jetton aus Lombardien des Androklestyps), aus Vyšehrad (ein deutscher Typ Burgrave), aus der Stadt Kremnica (tschechischer Typ mit drei Königen) und aus Nemešany-Zalužany (französischer Typ mit einem Sarazenenkopf). Diese Funde sind in das 13., resp. 14. und 15. Jhd. datiert.